

سرشناسه : بهادری جهرمی، علی، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادی : ایران، قوانین واحکام
Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور : حقوق کاربردی برای جوانان / علی بهادری جهرمی، یوسف
مجتهدی؛ [برای] مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه.
مشخصات نشر : تهران: پژوهاک عدالت، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۱۷۳ص:؛ جدول، نمودار.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۴۲۴۰-۵

وضعیت فهرست نویسی : فیا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۷۱ - ۱۷۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع : جوانان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع : Iran -- Legal status, laws, etc. -- Young adults

شناسه افزوده : مجتهدی، یوسف، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده : ایران. قوه قضائیه، مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده
رده بندی کنگره : KMH۵۱۸/۶
رده بندی دیویی : ۳۴۶/۵۵۰۱۲
شماره کتابشناسی ملی : ۶۶۸۸۴۰۷

حقوق کاربردی

برای جوانان

دکتر علی بهادری جهرمی

عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس

دکتر یوسف مجتهدی

قاضی سابق دادگستری و مدرس دانشگاه

تهران - بلوار آفریقا - کوچه گلنام - مرکز وکلای کارشناسان رسمی و
مستشاران دادگستری

www.judiciarybar.ir
تلفن: ۰۲۱-۷۷۷۷۷۷۷۷
پست الکترونیک: info@judiciarybar.ir

حقوق کاربردی برای جوانان

- دکتر علی بهادری جهرمی
- دکتر یوسف مجتهدی
- مدیر هنری: رسول خسرو بیگی
- ناشر: پیرواک عدالت
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۰۴۲-۴۰-۵
- شمارگان: ۳۰۰۰
- چاپ اول: ۱۳۹۹
- قیمت: ۳۰ هزار تومان

کلیه حقوق این اثر برای
مؤلفین محفوظ است.

فهرست

مقدمه	۱۱
پیشگفتار	۱۳

۱

تعاریف و مفاهیم

مبحث اول: معنای حق و تکلیف	۱۷
گفتار اول: معنای حق	۱۷
گفتار دوم: تکلیف	۱۹
مبحث دوم: منابع حقوق	۲۰
گفتار اول: قانون	۲۰
بند اول: تعریف قانون	۲۰
بند دوم: انواع قوانین	۲۱
گفتار دوم: شرع	۲۴
گفتار سوم: عرف	۲۶
گفتار چهارم: رویه قضایی	۲۷
گفتار پنجم: دکترین یا اندیشه‌های حقوقی	۲۷
مبحث سوم: شاخه‌ها و تقسیمات حقوق	۲۸
گفتار اول: حقوق عمومی و حقوق خصوصی	۲۸
گفتار دوم: حقوق داخلی و حقوق خارجی	۲۹
مبحث چهارم: قاعده حقوقی	۳۰

۳۱	مبحث پنجم: اعمال حقوقی و وقایع حقوقی
۳۳	مبحث ششم: اقامه دعوا
۳۳	گفتار اول: شرایط اقامه دعوی
۳۵	گفتار دوم: چگونگی اثبات دعوی
۳۵	بند اول: وظیفه اثبات دعوی
۳۷	بند دوم: ادله اثبات دعوی

۲

مباحث کاربردی حقوقی

۴۷	مبحث اول: دادگستری و اصول حاکم بر آن
۴۷	گفتار اول: آشنایی با دادگستری
۴۸	بند اول: تشکیلات قضایی دادگستری
۵۱	بند دوم: سازمانها تابعه قوه قضائیه
۷۶	گفتار دوم: اصول حاکم بر عملکرد قوه قضائیه
۷۷	بند اول: رعایت موازین و احکام اسلامی
۷۷	بند دوم: استقلال قوه قضائیه
۷۸	بند سوم: برابری اشخاص در فرآیند رسیدگی قضایی
۷۸	بند چهارم: علنی بودن محاکمات
۷۹	بند پنجم: مستند و مستدل بودن احکام قضایی
۷۹	بند ششم: اصل براءت
۸۰	بند هفتم: اصل حق دادخواهی
۸۰	مبحث دوم: مجازات، جرم و مجازات
۸۰	گفتار اول: مجازات
۸۱	گفتار دوم: جرم
۸۱	بند اول: تعریف جرم
۸۲	بند دوم: عناصر و ارکان جرم
۸۳	بند سوم: انواع جرایم
۸۴	گفتار سوم: مجازات
۸۴	بند اول: تعریف مجازات
۸۴	بند دوم: ویژگیها و اهداف مجازات
۸۵	بند سوم: انواع مجازاتهای شرعی
۸۷	مبحث سوم: جرایم پرتکرار و خطر آفرین
۸۸	گفتار اول: مواد اعتیاد آور

بند اول: علل گرایش به مواد اعتیاد آور.....	۸۸
بند دوم: انواع مواد اعتیاد آور.....	۸۹
بند سوم: معایب و صدمات مواد اعتیاد آور.....	۹۱
گفتار دوم: جرایم منافی عفت.....	۹۳
گفتار سوم: مزاحمت با دستگاه‌های مخابراتی.....	۹۵
گفتار چهارم: مسئولیت کیفری در فضای سایبر.....	۹۶
بند اول: ویژگی‌ها و خصوصیات فضای سایبر.....	۹۷
بند دوم: ویژگی‌های جرایم سایبر.....	۹۸
گفتار پنجم: درگیری و ضرب و جرح.....	۹۸
گفتار ششم: توهین و فحاشی و افترا.....	۹۹
گفتار هفتم: رانندگی بدون گواهینامه و بیمه نامه و تصادفات رانندگی.....	۱۰۰
گفتار هشتم: تخریب و احراق.....	۱۰۱
گفتار نهم: جعل و تقلب.....	۱۰۱
گفتار دهم: آدم ربایی.....	۱۰۲
گفتار یازدهم: استفاده از ماهواره.....	۱۰۳
مبحث چهارم: آثار و تبعات ارتکاب جرایم.....	۱۰۵
گفتار اول: مجازات.....	۱۰۵
گفتار دوم: تشکیل سوء پیشینه کیفری.....	۱۰۶
گفتار سوم: سایر تأثیرات فردی، خانوادگی و اجتماعی.....	۱۰۷
مبحث پنجم: راهکارهای پیشگیری از جرایم و دعاوی.....	۱۰۷
گفتار اول: پایبندی به اخلاق و دین و مذهب.....	۱۰۸
گفتار دوم: احترام به قانون و جامعه.....	۱۰۹
گفتار سوم: تحکیم خانواده.....	۱۱۰
گفتار چهارم: نصیحت پذیری.....	۱۱۱
گفتار پنجم: عدم خوش باوری.....	۱۱۱
گفتار ششم: کنار گذاشتن دوستان ناباب.....	۱۱۱
گفتار هفتم: امر به معروف و نهی از منکر.....	۱۱۲
گفتار هشتم: مشاوره قبل از اقدام حقوقی.....	۱۱۳
گفتار نهم: حفاظت از اموال.....	۱۱۳
گفتار دهم: جلوگیری از کنجکاوای‌های بی مورد.....	۱۱۴
گفتار یازدهم: پرهیز از آموزه‌های غلط.....	۱۱۵
گفتار دوازدهم: ترغیب به صلح و سازش و گفتگو.....	۱۱۵
گفتار سیزدهم: اعتماد به والدین و ناصحین.....	۱۱۶

گفتار چهاردهم: مشارکت فعال و آگاهانه در جامعه	۱۱۶
گفتار پانزدهم: پرهیز از محیط‌های آلوده	۱۱۷
گفتار شانزدهم: بالا بردن سطح دانش	۱۱۷
گفتار هفدهم: داشتن حجاب	۱۱۸
گفتار هجدهم: ایجاد آرامش در خانواده	۱۱۹
ضمائم	۱۲۱

۳

ضمائم

ضمیمه ۱	۱۲۳
قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۲۳
فصل اول: اصول کلی	۱۲۳
فصل دوم: زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور	۱۲۷
فصل سوم: حقوق ملت	۱۲۷
فصل چهارم: اقتصاد و امور مالی	۱۳۰
فصل پنجم: حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن	۱۳۴
فصل ششم: قوه مقننه	۱۳۴
مبحث اول- مجلس شورای اسلامی	۱۳۴
مبحث دوم- اختیارات و صلاحیت مجلس شورای اسلامی	۱۳۶
فصل هفتم: شوراها	۱۴۱
فصل هشتم: رهبر یا شورای رهبری	۱۴۲
فصل نهم: قوه مجریه	۱۴۵
مبحث اول- ریاست جمهوری و وزرا	۱۴۵
مبحث دوم: ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۱۵۰
فصل دهم: سیاست خارجی	۱۵۱
فصل یازدهم: قوه قضائیه	۱۵۲
فصل دوازدهم: صدا و سیما	۱۵۵
فصل سیزدهم: شورای عالی امنیت ملی	۱۵۵
فصل چهاردهم: بازنگری در قانون اساسی	۱۵۶
ضمیمه شماره ۲	۱۵۹
قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی	۱۵۹
ضمیمه شماره ۳	۱۶۳
توصیه‌های حقوقی برای زندگی بهتر و پیشگیری از جرایم و دعاوی و آسیب‌های اجتماعی	۱۶۳

۱۷۱	منابع و مأخذ.....
۱۷۱	الف: کتب و مقالات
۱۷۲	ب: قوانین و آیین نامه ها.....
۱۷۳	ج: سایت ها.....

مقام معظم رهبری:

«اساس قوه قضاييه براي حفظ قانون است. امروز بحمد الله در کشور ما همه مسئولان دم از تبعیت از قانون می‌زنند. این امر بسیار مثبتی است؛ حفظ قانون، رعایت قانون، حفظ و رعایت قانون چگونه تضمین می‌شود؟ يك راه تضمین وجود دارد و آن، قدرت قوه قضاييه است. کسانی که اقتدار قوه قضاييه را آماج حملات خود قرار می‌دهند، بدانند که به بی‌قانونی و هرج و مرج و ابطال و تضییع حقوق ضعفا کمک می‌کنند؛ چون قوه قضاييه بازو و پنجه قدرتمند نظام است، برای این که گریبان متجاوز و متخلف از قانون را بگیرد و او را سر جای خود بنشاند تا مردم بتوانند در پناه قانون زندگی کنند. پس، اقتدار قوه قضاييه يك اصل است، اما در عین حال این اقتدار باید به نحوی باشد که اعتماد مردم جلب شود.»

بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی، ۱۳۸۲/۰۴/۰۷

مقدمه

در جوامع بشری، زندگی حول محور قانون و حقوق، باعث نظم و امنیت بوده و عدالت را به ارمغان می‌آورد. از دانش‌های ضروری و مورد نیاز برای این جوامع، آشنایی با دانش حقوق است. با توجه به پیچیدگی‌های انسان‌ها و دانش‌ها، آگاهی از موضوعات مختلف (مانند حقوق خانواده، حقوق مدنی، حقوق تجاری و بازرگانی، حقوق اساسی و حقوق استخدامی و...) و یادگیری کلیات آن‌ها، لازمه زندگی اجتماعی و شهروندی است. حقوق شهروندی، از بدو تولد تا پایان زندگی با افراد همراه است و در خانواده، مدرسه، محل کار و در ارتباطات اجتماعی با شهروندان، حضور و نقش موثری دارد، تا جایی که امروزه از وکیل خانواده و حتی وکیل خصوصی سخن گفته می‌شود.

در ایران اسلامی عزیز، خوشبختانه نهادها و دانشگاه‌ها اهتمام ویژه‌ای به آموزش حقوق نموده‌اند و تقریباً اکثر دانشگاه‌ها، رشته حقوق را در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و یا دکتری ایجاد نموده و به تربیت دانشجو مشغول هستند. علاوه بر آن، قوه قضاییه با اهتمام جدی به رصد قوانین و مقررات پرداخته و آموزش حقوق در رسانه‌های جمعی و گروهی را در دستور کار دارد. ضمن اینکه آموزش بدو و ضمن خدمت کارکنان قضایی و اداری، آموزش وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده، امضاء تفاهم‌نامه با سازمان‌ها و نهادها و نیروی انتظامی، در راستای ارتقای آگاه‌سازی‌های عمومی و حقوقی، در دستور کار معاونت‌های منابع انسانی، اجتماعی

و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه، مرکز امور وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضاییه و دادگستری‌های کل استانها قرار گرفته است.

برخی از دادگستری کل استان‌ها از چند سال قبل، آموزش حقوق برای مردم و به ویژه نسل پویا و فعال دانش‌آموزان و جوانان را در دستور کار خود قرار داده و دانش حقوقی را مردمی نموده و به خانه‌ها برده‌اند. این تلاشها باعث شده که حقوق، به عنوان یکی از نیازهای واحدهای درسی در مدارس کشور تلقی شود.

در این میان، تلاش‌های جناب آقای دکتر یوسف مجتهدی، هم در تدوین کتاب حاضر و هم در تدریس آن، بسیار مفید و موثر بوده است. ایشان در سوابق کاری خود، به عنوان دادیار، بازپرس و دادستان عمومی و انقلاب شهرستان، ریاست دادگستری شهرستان، ریاست دادگاه حقوقی و مستشار دادگاه کیفری یک و... انجام وظیفه نموده و در طی این سالها، در راستای آموزش حقوق برای دانش‌آموزان و مردم شهرستان‌های مختلف اقدام نموده‌اند. علاوه بر این، ایشان استاد مشاور همکاران محترم قضایی بوده و با تدریس حقوق در دانشگاه‌های مختلف و تدریس موضوعات حقوقی برای نمایندگان محترم حقوقی ادارات و نهادها و وکلا و...، نقش موثری در ارتقاء سطح حقوقی داشته‌اند. اینجانب نیز با توجه به تغییرات قوانین در سالهای اخیر، در تدوین نسخه جدید این کتاب با ایشان همکاری نموده‌ام و با همفکری همدیگر نسخه جدید کتاب را آماده نموده‌ایم. امیدوارم کتاب حاضر که تحت عنوان "حقوق کاربردی برای جوانان" تدوین و بازنگری و بارها تدریس گردیده، برای قشر جوان، دانشجویان، دانش‌آموزان و مردم عزیز و کلیه علاقمندان مفید باشد.

علی‌حاج‌آزجری

رئیس مرکز وکلا، کارشناسان رسمی مشاوران خانواده و قوه قضاییه